॥ នមោ តស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស॥

ខុទ្ទកនិកាយេ

ចរិយាបិដកបាឡិ

១. អកិត្តិវគ្គោ

១. អកិត្តិចរិយា

១. “កប្បេ ច សតសហស្សេ, ចតុរោ ច អសង្ខិយេ;
ឯត្ថន្តរេ យំ ចរិតំ, សព្ពំ តំ ពោធិបាចនំ។

២. “អតីតកប្បេ ចរិតំ, ឋបយិត្វា ភវាភវេ;
ឥមម្ហិ កប្បេ ចរិតំ, បវក្ខិស្សំ សុណោហិ មេ។

៣. “យទា អហំ ព្រហារញ្ញេ, សុញ្ញេ វិបិនកាននេ;
អជ្ឈោគាហេត្វា [អជ្ឈោគហេត្វា (សី. ស្យា.)] វិហរាមិ, អកិត្តិ នាម តាបសោ។

៤. “តទា មំ តបតេជេន, សន្តត្តោ តិទិវាភិភូ;
ធារេន្តោ ព្រាហ្មណវណ្ណំ, ភិក្ខាយ មំ ឧបាគមិ។

៥. “បវនា អាភតំ បណ្ណំ, អតេលញ្ច អលោណិកំ;
មម ទ្វារេ ឋិតំ ទិស្វា, សកដាហេន អាកិរិំ។

៦. “តស្ស ទត្វានហំ បណ្ណំ, និក្កុជ្ជិត្វាន ភាជនំ;
បុនេសនំ ជហិត្វាន, បាវិសិំ បណ្ណសាលកំ។

៧. “ទុតិយម្បិ តតិយម្បិ, ឧបគញ្ឆិ មមន្តិកំ;
អកម្បិតោ អនោលគ្គោ, ឯវមេវមទាសហំ។

៨. “ន មេ តប្បច្ចយា អត្ថិ, សរីរស្មិំ វិវណ្ណិយំ;
បីតិសុខេន រតិយា, វីតិនាមេមិ តំ ទិវំ។

៩. “យទិ មាសម្បិ ទ្វេមាសំ, ទក្ខិណេយ្យំ វរំ លភេ;
អកម្បិតោ អនោលីនោ, ទទេយ្យំ ទានមុត្តមំ។

១០. “ន តស្ស ទានំ ទទមានោ, យសំ លាភញ្ច បត្ថយិំ;
សព្ពញ្ញុតំ បត្ថយានោ, តានិ កម្មានិ អាចរិ”ន្តិ។

អកិត្តិចរិយំ បឋមំ។

២. សង្ខចរិយា

១១. “បុនាបរំ យទា ហោមិ, ព្រាហ្មណោ សង្ខសវ្ហយោ;
មហាសមុទ្ទំ តរិតុកាមោ, ឧបគច្ឆាមិ បដ្ដនំ។

១២. “តត្ថទ្ទសំ បដិបថេ, សយម្ភុំ អបរាជិតំ;
កន្តារទ្ធានំ បដិបន្នំ [កន្តារទ្ធានបដិបន្នំ (សី. ស្យា.)], តត្តាយ កឋិនភូមិយា។

១៣. “តមហំ បដិបថេ ទិស្វា, ឥមមត្ថំ វិចិន្តយិំ;
‘ឥទំ ខេត្តំ អនុប្បត្តំ, បុញ្ញកាមស្ស ជន្តុនោ។

១៤. “‘យថា កស្សកោ បុរិសោ, ខេត្តំ ទិស្វា មហាគមំ;
តត្ថ ពីជំ ន រោបេតិ, ន សោ ធញ្ញេន អត្ថិកោ។

១៥. “‘ឯវមេវាហំ បុញ្ញកាមោ, ទិស្វា ខេត្តវរុត្តមំ;
យទិ តត្ថ ការំ ន ករោមិ, នាហំ បុញ្ញេន អត្ថិកោ។

១៦. “‘យថា អមច្ចោ មុទ្ទិកាមោ, រញ្ញោ អន្តេបុរេ ជនេ;
ន ទេតិ តេសំ ធនធញ្ញំ, មុទ្ទិតោ បរិហាយតិ។

១៧. “‘ឯវមេវាហំ បុញ្ញកាមោ, វិបុលំ ទិស្វាន ទក្ខិណំ;
យទិ តស្ស ទានំ ន ទទាមិ, បរិហាយិស្សាមិ បុញ្ញតោ’។

១៨. “ឯវាហំ ចិន្តយិត្វាន, ឱរោហិត្វា ឧបាហនា;
តស្ស បាទានិ វន្ទិត្វា, អទាសី ឆត្តុបាហនំ។

១៩. “តេនេវាហំ សតគុណតោ, សុខុមាលោ សុខេធិតោ;
អបិ ច ទានំ បរិបូរេន្តោ, ឯវំ តស្ស អទាសហ”ន្តិ។

សង្ខចរិយំ ទុតិយំ។

៣. កុរុរាជចរិយា

២០. “បុនាបរំ យទា ហោមិ, ឥន្ទបត្ថេ [ឥន្ទបត្តេ (សី. ក.)] បុរុត្តមេ;
រាជា ធនញ្ចយោ នាម, កុសលេ ទសហុបាគតោ។

២១. “កលិង្គរដ្ឋវិសយា, ព្រាហ្មណា ឧបគញ្ញុ មំ;
អាយាចុំ មំ ហត្ថិនាគំ, ធញ្ញំ មង្គលសម្មតំ។

២២. “‘អវុដ្ឋិកោ ជនបទោ, ទុព្ភិក្ខោ ឆាតកោ មហា;
ទទាហិ បវរំ នាគំ, នីលំ អញ្ជនសវ្ហយំ។

២៣. “‘ន មេ យាចកមនុប្បត្តេ, បដិក្ខេបោ អនុច្ឆវោ;
មា មេ ភិជ្ជិ សមាទានំ, ទស្សាមិ វិបុលំ គជំ’។

២៤. “នាគំ គហេត្វា សោណ្ឌាយ, ភិង្គារេ [ភិង្ការេ (សី.)] រតនាមយេ;
ជលំ ហត្ថេ អាកិរិត្វា, ព្រាហ្មណានំ អទំ គជំ។

២៥. “តស្ស នាគេ បទិន្នម្ហិ, អមច្ចា ឯតទព្រវុំ;
‘កិំ នុ តុយ្ហំ វរំ នាគំ, យាចកានំ បទស្សសិ។

២៦. “‘ធញ្ញំ មង្គលសម្បន្នំ, សង្គាមវិជយុត្តមំ;
តស្មិំ នាគេ បទិន្នម្ហិ, កិំ តេ រជ្ជំ ករិស្សតិ។

២៧. “‘រជ្ជម្បិ មេ ទទេ សព្ពំ, សរីរំ ទជ្ជមត្តនោ;
សព្ពញ្ញុតំ បិយំ មយ្ហំ, តស្មា នាគំ អទាសហ’”ន្តិ។

កុរុរាជចរិយំ តតិយំ។

៤. មហាសុទស្សនចរិយា

២៨. “កុសាវតិម្ហិ នគរេ, យទា អាសី មហីបតិ;
មហាសុទស្សនោ នាម, ចក្កវត្តី មហព្ពលោ។

២៩. “តត្ថាហំ ទិវសេ តិក្ខត្តុំ, ឃោសាបេមិ តហិំ តហិំ;
‘កោ កិំ ឥច្ឆតិ បត្ថេតិ, កស្ស កិំ ទីយតូ ធនំ។

៣០. “‘កោ ឆាតកោ កោ តសិតោ, កោ មាលំ កោ វិលេបនំ;

នានារត្តានិ វត្ថានិ, កោ នគ្គោ បរិទហិស្សតិ។

៣១. “‘កោ បថេ ឆត្តមាទេតិ, កោបាហនា មុទូ សុភា’;
ឥតិ សាយញ្ច បាតោ ច, ឃោសាបេមិ តហឹ តហឹ។

៣២. “ន តំ ទសសុ ឋានេសុ, នបិ ឋានសតេសុ វា;
អនេកសតឋានេសុ, បដិយត្តំ យាចកេ ធនំ។

៣៣. “ទិវា វា យទិ វា រត្តឹ, យទិ ឯតិ វនិព្វកោ;
លទ្ធា យទិច្ឆកំ ភោគំ, បូរហត្ថោវ គច្ឆតិ។

៣៤. “ឯវរូបំ មហាទានំ, អទាសិ យាវជីវិកំ;
នបាហំ ទេស្សំ ធនំ ទម្មិ, នបិ នត្ថិ និចយោ មយិ។

៣៥. “យថាបិ អាតុរោ នាម, រោគតោ បរិមុត្តិយា;
ធនេន វេជ្ជំ តប្បេត្វា, រោគតោ បរិមុច្ចតិ។

៣៦. “តថេវាហំ ជានមានោ, បរិបូរេតុមសេសតោ;
ឩនមនំ បូរយិតុំ, ទេមិ ទានំ វនិព្វកេ;
និរាលយោ អបច្ចាសោ, សម្ពោធិមនុបត្តិយា”តិ។

មហាសុទស្សនចរិយំ ចតុត្ថំ។

៥. មហាគោវិន្ទចរិយា

៣៧. “បុនាបរំ យទា ហោមិ, សត្តរាជបុរោហិតោ;
បូជិតោ នរទេវេហិ, មហាគោវិន្ទព្រាហ្មណោ។

៣៨. “តទាហំ សត្តរជ្ជេសុ, យំ មេ អាសិ ឧបាយនំ;
តេន ទេមិ មហាទានំ, អក្ខោភុំ [អក្ខោភំ (ស្យា. កំ.)] សាគរូបមំ។

៣៩. “ន មេ ទេស្សំ ធនំ ធញ្ញំ, នបិ នត្ថិ និចយោ មយិ;
សព្ពញ្ញុតំ បិយំ មយ្ហំ, តស្មា ទេមិ វរំ ធន”ន្តិ។

មហាគោវិន្ទចរិយំ បញ្ចមំ។

៦. និមិរាជចរិយា

៤០. “បុនាបរំ យទា ហោមិ, មិថិលាយំ បុរុត្តមេ;
និមិ នាម មហារាជា, បណ្ឌិតោ កុសលត្ថិកោ។

៤១. “តទាហំ មាបយិត្វាន, ចតុស្សាលំ ចតុម្មុខំ;
តត្ថ ទានំ បវត្តេសិំ, មិគបក្ខិនរាទិនំ។

៤២. “អច្ឆាទនញ្ច សយនំ, អន្នំ បានញ្ច ភោជនំ;
អព្ពោច្ឆិន្នំ ករិត្វាន, មហាទានំ បវត្តយឹ។

៤៣. “យថាបិ សេវកោ សាមឹ, ធនហេតុមុបាគតោ;
កាយេន វាចា មនសា, អារាធនីយមេសតិ។

៤៤. “តថេវាហំ សព្ពភវេ, បរិយេសិស្សាមិ ពោធិជំ;
ទានេន សត្តេ តប្បេត្វា, ឥច្ឆាមិ ពោធិមុត្តម”ន្តិ។

និមិរាជចរិយំ ឆដ្ឋំ។

៧. ចន្ទកុមារចរិយា

៤៥. “បុនាបរំ យទា ហោមិ, ឯករាជស្ស អត្រជោ;
នគរេ បុប្ផវតិយា, កុមារោ ចន្ទសវ្ហយោ។

៤៦. “តទាហំ យជនា មុត្តោ, និក្ខន្តោ យញ្ញវាដតោ;
សំវេគំ ជនយិត្វាន, មហាទានំ បវត្តយឹ។

៤៧. “នាហំ បិវាមិ ខាទាមិ, នបិ ភុញ្ជាមិ ភោជនំ;
ទក្ខិណេយ្យេ អទត្វាន, អបិ ឆប្បញ្ចរត្តិយោ។

៤៨. “យថាបិ វាណិជោ នាម, កត្វាន ភណ្ឌសញ្ចយំ;
យត្ថ លាភោ មហា ហោតិ, តត្ថ តំ [តត្ថ នំ (សី.), តត្ថ (ក.)] ហរតិ ភណ្ឌកំ។

៤៩. “តថេវ សកភុត្តាបិ, បរេ ទិន្នំ មហប្ផលំ;
តស្មា បរស្ស ទាតព្ពំ, សតភាគោ ភវិស្សតិ។

៥០. “ឯតមត្ថវសំ ញត្វា, ទេមិ ទានំ ភវាភវេ;
ន បដិក្កមាមិ ទានតោ, សម្ពោធិមនុបត្តិយា”តិ។

ចន្ទកុមារចរិយំ សត្តមំ។

៨. សិវិរាជចរិយា

៥១. “អរិដ្ឋសវ្ហយេ នគរេ, សិវិនាមាសិ ខត្តិយោ;
និសជ្ជ បាសាទវរេ, ឯវំ ចិន្តេសហំ តទា។

៥២. “‘យំ កិញ្ចិ មានុសំ ទានំ, អទិន្នំ មេ ន វិជ្ជតិ;
យោបិ យាចេយ្យ មំ ចក្ខុំ, ទទេយ្យំ អវិកម្បិតោ’។

៥៣. “មម សង្កប្បមញ្ញាយ, សក្កោ ទេវានមិស្សរោ;
និសិន្នោ ទេវបរិសាយ, ឥទំ វចនមព្រវិ។

៥៤. “‘និសជ្ជ បាសាទវរេ, សិវិរាជា មហិទ្ធិកោ;
ចិន្តេន្តោ វិវិធំ ទានំ, អទេយ្យំ សោ ន បស្សតិ។

៥៥. “‘តថំ នុ វិតថំ នេតំ, ហន្ទ វីមំសយាមិ តំ;
មុហុត្តំ អាគមេយ្យាថ, យាវ ជានាមិ តំ មនំ’។

៥៦. “បវេធមានោ បលិតសិរោ, វលិគត្តោ [វលិតគត្តោ (សី.)] ជរាតុរោ;
អន្ធវណ្ណោវ ហុត្វាន, រាជានំ ឧបសង្កមិ។

៥៧. “សោ តទា បគ្គហេត្វាន, វាមំ ទក្ខិណពាហុ ច;
សិរស្មិំ អញ្ជលឹ កត្វា, ឥទំ វចនមព្រវិ។

៥៨. “‘យាចាមិ តំ មហារាជ, ធម្មិក រដ្ឋវឌ្ឍន;
តវ ទានរតា កិត្តិ, ឧគ្គតា ទេវមានុសេ។

៥៩. “‘ឧភោបិ នេត្តា នយនា, អន្ធា ឧបហតា មម;
ឯកំ មេ នយនំ ទេហិ, ត្វម្បិ ឯកេន យាបយ’។

៦០. “តស្សាហំ វចនំ សុត្វា, ហដ្ឋោ សំវិគ្គមានសោ;
កតញ្ជលី វេទជាតោ, ឥទំ វចនមព្រវិំ។

៦១. “‘ឥទានាហំ ចិន្តយិត្វាន, បាសាទតោ ឥធាគតោ;
ត្វំ មម ចិត្តមញ្ញាយ, នេត្តំ យាចិតុមាគតោ។

៦២. “‘អហោ មេ មានសំ សិទ្ធំ, សង្កប្បោ បរិបូរិតោ;
អទិន្នបុព្ពំ ទានវរំ, អជ្ជ ទស្សាមិ យាចកេ។

៦៣. “‘ឯហិ សិវក ឧដ្ឋេហិ, មា ទន្ធយិ មា បវេធយិ;
ឧភោបិ នយនំ ទេហិ, ឧប្បាដេត្វា វណិព្វកេ’។

៦៤. “តតោ សោ ចោទិតោ មយ្ហំ, សិវកោ វចនំ ករោ;
ឧទ្ធរិត្វាន បាទាសិ, តាលមិញ្ជំវ យាចកេ។

៦៥. “ទទមានស្ស ទេន្តស្ស, ទិន្នទានស្ស មេ សតោ;
ចិត្តស្ស អញ្ញថា នត្ថិ, ពោធិយាយេវ ការណា។

៦៦. “ន មេ ទេស្សា ឧភោ ចក្ខូ, អត្តា ន មេ ន ទេស្សិយោ;
សព្ពញ្ញុតំ បិយំ មយ្ហំ, តស្មា ចក្ខុំ អទាសហ”ន្តិ។

សិវិរាជចរិយំ អដ្ឋមំ។

៩. វេស្សន្តរចរិយា

៦៧. “យា មេ អហោសិ ជនិកា, ផុស្សតី [ផុសតី (សី.)] នាម ខត្តិយា;
សា អតីតាសុ ជាតីសុ, សក្កស្ស មហេសី បិយា។

៦៨. “តស្សា អាយុក្ខយំ ញត្វា, ទេវិន្ទោ ឯតទព្រវិ;
‘ទទាមិ តេ ទស វរេ, វរភទ្ទេ យទិច្ឆសិ’។

៦៩. “ឯវំ វុត្តា ច សា ទេវី, សក្កំ បុនិទមព្រវិ;
‘កឹ នុ មេ អបរាធត្ថិ, កឹ នុ ទេស្សា អហំ តវ;
រម្មា ចាវេសិ មំ ឋានា, វាតោវ ធរណីរុហំ’។

៧០. “ឯវំ វុត្តោ ច សោ សក្កោ, បុន តស្សិទមព្រវិ;
‘ន ចេវ តេ កតំ បាបំ, ន ច មេ ត្វំសិ អប្បិយា។

៧១. “‘ឯត្តកំយេវ តេ អាយុ, ចវនកាលោ ភវិស្សតិ;
បដិគ្គណ្ហ មយា ទិន្នេ, វរេ ទស វរុត្តមេ’។

៧២. “សក្កេន សា ទិន្នវរា, តុដ្ឋហដ្ឋា បមោទិតា;
មមំ អព្ភន្តរំ កត្វា, ផុស្សតី ទស វរេ វរី។

៧៣. “តតោ ចុតា សា ផុស្សតី, ខត្តិយេ ឧបបជ្ជថ;
ជេតុត្តរម្ហិ នគរេ, សញ្ជយេន សមាគមិ។

៧៤. “យទាហំ ផុស្សតិយា កុច្ឆឹ, ឱក្កន្តោ បិយមាតុយា;
មម តេជេន មេ មាតា, សទា ទានរតា អហុ។

៧៥. “អធនេ អាតុរេ ជិណ្ណេ, យាចកេ អទ្ធិកេ [បថិកេ (ក.)] ជនេ;
សមណេ ព្រាហ្មណេ ខីណេ, ទេតិ ទានំ អកិញ្ចនេ។

៧៦. “ទស មាសេ ធារយិត្វាន, ករោន្តេ បុរំ បទក្ខិណំ;
វេស្សានំ វីថិយា មជ្ឈេ, ជនេសិ ផុស្សតី មមំ។

៧៧. “ន មយ្ហំ មត្តិកំ នាមំ, នបិ បេត្តិកសម្ភវំ;
ជាតេត្ថ វេស្សវីថិយា, តស្មា វេស្សន្តរោ អហុ។

៧៨. “យទាហំ ទារកោ ហោមិ, ជាតិយា អដ្ឋវស្សិកោ;
តទា និសជ្ជ បាសាទេ, ទានំ ទាតុំ វិចិន្តយិំ។

៧៩. “‘ហទយំ ទទេយ្យំ ចក្ខុំ, មំសម្បិ រុធិរម្បិ ច;
ទទេយ្យំ កាយំ សាវេត្វា, យទិ កោចិ យាចយេ មមំ’។

៨០. “សភាវំ ចិន្តយន្តស្ស, អកម្បិតមសណ្ឋិតំ;

អកម្បិ តត្ថ បថវី, សិនេរុវនវដំសកា។

៨១. “អន្វទ្ធមាសេ បន្នរសេ, បុណ្ណមាសេ ឧបោសថេ;
បច្ចយំ នាគមារុយ្ហ, ទានំ ទាតុំ ឧបាគមឹ។

៨២. “កលិង្គរដ្ឋវិសយា , ព្រាហ្មណា ឧបគញ្ឆុ មំ;
អយាចុំ មំ ហត្ថិនាគំ, ធញ្ញំ មង្គលសម្មតំ។

៨៣. “អវុដ្ឋិកោ ជនបទោ, ទុព្ភិក្ខោ ឆាតកោ មហា;
ទទាហិ បវរំ នាគំ, សព្ពសេតំ គជុត្តមំ។

៨៤. “ទទាមិ ន វិកម្បាមិ, យំ មំ យាចន្តិ ព្រាហ្មណា;
សន្តំ នប្បតិគូហាមិ [នប្បតិគុយ្ហាមិ (សី. ក.)], ទានេ មេ រមតេ មនោ។

៨៥. “ន មេ យាចកមនុប្បត្តេ, បដិក្ខេបោ អនុច្ឆវោ;
‘មា មេ ភិជ្ជិ សមាទានំ, ទស្សាមិ វិបុលំ គជំ’។

៨៦. “នាគំ គហេត្វា សោណ្ឌាយ, ភិង្ការេ រតនាមយេ;
ជលំ ហត្ថេ អាកិរិត្វា, ព្រាហ្មណានំ អទំ គជំ។

៨៧. “បុនាបរំ ទទន្តស្ស, សព្ពសេតំ គជុត្តមំ;
តទាបិ បថវី កម្បិ, សិនេរុវនវដំសកា។

៨៨. “តស្ស នាគស្ស ទានេន, សិវយោ កុទ្ធា សមាគតា;
បព្ពាជេសុំ សកា រដ្ឋា, ‘វង្កំ គច្ឆតុ បព្ពតំ’។

៨៩. “តេសំ និច្ឆុភមានានំ, អកម្បិត្ថមសណ្ឋិតំ;
មហាទានំ បវត្តេតុំ, ឯកំ វរមយាចិសំ។

៩០. “យាចិតា សិវយោ សព្ពេ, ឯកំ វរមទំសុ មេ;
សាវយិត្វា កណ្ណភេរិំ, មហាទានំ ទទាមហំ។

៩១. “អថេត្ថ វត្តតី សទ្ទោ, តុមុលោ ភេរវោ មហា;
ទានេនិមំ នីហរន្តិ, បុន ទានំ ទទាតយំ។

៩២. “ហត្ថី អស្សេ រថេ ទត្វា, ទាសី ទាសំ គវំ ធនំ;
មហាទានំ ទទិត្វាន, នគរា និក្ខមឹ តទា។

៩៣. “និក្ខមិត្វាន នគរា, និវត្តិត្វា វិលោកិតេ;
តទាបិ បថវី កម្បិ, សិនេរុវនវដំសកា។

៩៤. “ចតុវាហឹ រថំ ទត្វា, ឋត្វា ចាតុម្មហាបថេ;
ឯកាកិយោ អទុតិយោ, មទ្ទិទេវឹ ឥទមព្រវិ។

៩៥. “‘ត្វំ មទ្ទិ កណ្ហំ គណ្ហាហិ, លហុកា ឯសា កនិដ្ឋិកា;
អហំ ជាលឹ គហេស្សាមិ, គរុកោ ភាតិកោ ហិ សោ’។

៩៦. “បទុមំ បុណ្ឌរីកំវ, មទ្ទី កណ្ហាជិនគ្គហី;
អហំ សុវណ្ណពិម្ពំវ, ជាលឹ ខត្តិយមគ្គហឹ។

៩៧. “អភិជាតា សុខុមាលា, ខត្តិយា ចតុរោ ជនា;
វិសមំ សមំ អក្កមន្តា, វង្កំ គច្ឆាម បព្ពតំ។

៩៨. “យេ កេចិ មនុជា ឯន្តិ, អនុមគ្គេ បដិប្បថេ;
មគ្គន្តេ បដិបុច្ឆាម, ‘កុហឹ វង្កន្ត [វង្កត (សី.)] បព្ពតោ’។

៩៩. “តេ តត្ថ អម្ហេ បស្សិត្វា, ករុណំ គិរមុទីរយុំ;
ទុក្ខំ តេ បដិវេទេន្តិ, ទូរេ វង្កន្តបព្ពតោ។

១០០. “យទិ បស្សន្តិ បវនេ, ទារកា ផលិនេ ទុមេ;
តេសំ ផលានំ ហេតុម្ហិ, ឧបរោទន្តិ ទារកា។

១០១. “រោទន្តេ ទារកេ ទិស្វា, ឧព្ពិទ្ធា [ឧព្ពិគ្គា (ស្យា. កំ.)] វិបុលា ទុមា;
សយមេវោណមិត្វាន, ឧបគច្ឆន្តិ ទារកេ។

១០២. “ឥទំ អច្ឆរិយំ ទិស្វា, អព្ភុតំ លោមហំសនំ;
សាហុការំ [សាធុការំ (សព្ពត្ថ)] បវត្តេសិ, មទ្ទី សព្ពង្គសោភនា។

១០៣. “អច្ឆេរំ វត លោកស្មិំ, អព្ភុតំ លោមហំសនំ;
វេស្សន្តរស្ស តេជេន, សយមេវោណតា ទុមា។

១០៤. “សង្ខិបឹសុ បថំ យក្ខា, អនុកម្បាយ ទារកេ;
និក្ខន្តទិវសេនេវ [និក្ខន្តទិវសេយេវ (សី.)], ចេតរដ្ឋមុបាគមុំ។

១០៥. “សដ្ឋិរាជសហស្សានិ, តទា វសន្តិ មាតុលេ;
សព្ពេ បញ្ជលិកា ហុត្វា, រោទមានា ឧបាគមុំ។

១០៦. “តត្ថ វត្តេត្វា សល្លាបំ, ចេតេហិ ចេតបុត្តេហិ;
តេ តតោ និក្ខមិត្វាន, វង្កំ អគមុ បព្ពតំ។

១០៧. “អាមន្តយិត្វា ទេវិន្ទោ, វិស្សកម្មំ [វិសុកម្មំ (ក.)] មហិទ្ធិកំ;
អស្សមំ សុកតំ រម្មំ, បណ្ណសាលំ សុមាបយ។

១០៨. “សក្កស្ស វចនំ សុត្វា, វិស្សកម្មោ មហិទ្ធិកោ;
អស្សមំ សុកតំ រម្មំ, បណ្ណសាលំ សុមាបយិ។

១០៩. “អជ្ឈោគាហេត្វា បវនំ, អប្បសទ្ទំ និរាកុលំ;
ចតុរោ ជនា មយំ តត្ថ, វសាម បព្ពតន្តរេ។

១១០. “អហញ្ច មទ្ទិទេវី ច, ជាលី កណ្ហាជិនា ចុភោ;
អញ្ញមញ្ញំ សោកនុទា, វសាម អស្សមេ តទា។

១១១. “ទារកេ អនុរក្ខន្តោ, អសុញ្ញោ ហោមិ អស្សមេ;
មទ្ទី ផលំ អាហរិត្វា, បោសេតិ សា តយោ ជនេ។

១១២. “បវនេ វសមានស្ស, អទ្ធិកោ មំ ឧបាគមិ;
អាយាចិ បុត្តកេ មយ្ហំ, ជាលី កណ្ហាជិនំ ចុភោ។

១១៣. “យាចកំ ឧបគតំ ទិស្វា, ហាសោ មេ ឧបបជ្ជថ;
ឧភោ បុត្តេ គហេត្វាន, អទាសិ ព្រាហ្មណេ តទា។

១១៤. “សកេ បុត្តេ ចជន្តស្ស, ជូជកេ ព្រាហ្មណេ យទា;
តទាបិ បថវី កម្បិ, សិនេរុវនវដំសកា។

១១៥. “បុនទេវ សក្កោ ឱរុយ្ហ, ហុត្វា ព្រាហ្មណសន្និភោ;
អាយាចិ មំ មទ្ទិទេវិំ, សីលវន្តិំ បតិព្ពតំ។

១១៦. “មទ្ទី ហត្ថេ គហេត្វាន, ឧទកញ្ជលិ បូរិយ;
បសន្នមនសង្កប្បោ, តស្ស មទ្ទី អទាសហំ។

១១៧. “មទ្ទិយា ទីយមានាយ, គគនេ ទេវា បមោទិតា;
តទាបិ បថវី កម្បិ, សិនេរុវនវដំសកា។

១១៨. “ជាលី កណ្ហាជិនំ ធីតំ, មទ្ទិទេវិំ បតិព្ពតំ;
ចជមានោ ន ចិន្តេសិំ, ពោធិយាយេវ ការណា។

១១៩. “ន មេ ទេស្សា ឧភោ បុត្តា, មទ្ទិទេវី ន ទេស្សិយា;

សព្ពញ្ញុតំ បិយំ មយ្ហំ, តស្មា បិយេ អទាសហំ។

១២០ “បុនាបរំ ព្រហារញ្ញេ, មាតាបិតុសមាគមេ;
ករុណំ បរិទេវន្តេ, សល្លបន្តេ សុខំ ទុខំ។

១២១ “ហិរោត្តប្បេន គរុនា [គរុនំ (ស្យា. ក.)], ឧភិន្នំ ឧបសង្កមិ;
តទាបិ បថវី កម្បិ, សិនេរុវនវដំសកា។

១២២ “បុនាបរំ ព្រហារញ្ញា, និក្ខមិត្វា សញ្ញាតិភិ;
បវិសាមិ បុរំ រម្មំ, ជេតុត្តរំ បុរុត្តមំ។

១២៣ “រតនានិ សត្ត វស្សឹសុ, មហាមេឃោ បវស្សថ;
តទាបិ បថវី កម្បិ, សិនេរុវនវដំសកា។

១២៤ “អចេតនាយំ បថវី, អវិញ្ញាយ សុខំ ទុខំ;
សាបិ ទានពលា មយ្ហំ, សត្តក្ខត្តុំ បកម្បថា”តិ។

វេស្សន្តរចរិយំ នវមំ។

១០. សសបណ្ឌិតចរិយា

១២៥ “បុនាបរំ យទា ហោមិ, សសកោ បវនចារកោ;
តិណបណ្ណសាកផលភក្ខោ, បរហេឋនវិវជ្ជិតោ។

១២៦ “មក្កដោ ច សិង្គាលោ ច, សុត្តបោតោ ចហំ តទា;
វសាម ឯកសាមន្តា, សាយំ បាតោ ច ទិស្សរេ [សាយំ បាតោ បទិស្សរេ (ក.)]។

១២៧ “អហំ តេ អនុសាសាមិ, កិរិយេ កល្យាណបាបកេ;
‘បាបានិ បរិវជ្ជេថ, កល្យាណេ អភិនិវិស្សថ’។

១២៨ “ឧបោសថម្ហិ ទិវសេ, ចន្ទំ ទិស្វាន បូរិតំ;
ឯតេសំ តត្ថ អាចិក្ខឹ, ទិវសោ អជ្ជុបោសថោ។

១២៩ “ទានានិ បដិយាទេថ, ទក្ខិណេយ្យស្ស ទាតវេ;
ទត្វា ទានំ ទក្ខិណេយ្យេ, ឧបវស្សថុបោសថំ។

១៣០ “តេ មេ សាធូតិ វត្វាន, យថាសត្តិ យថាពលំ;
ទានានិ បដិយាទេត្វា, ទក្ខិណេយ្យំ គវេសិសុំ [គវេសយ្យុំ (ក.)]។

១៣១ “អហំ និសជ្ជ ចិន្តេសឹ, ទានំ ទក្ខិណនុច្ឆវំ;
‘យទិហំ លភេ ទក្ខិណេយ្យំ, កឹ មេ ទានំ ភវិស្សតិ។

១៣២ “‘ន មេ អត្ថិ តិលា មុគ្គា, មាសា វា តណ្ឌុលា ឃតំ;
អហំ តិណេន យាបេមិ, ន សក្កា តិណ ទាតវេ។

១៣៣ “‘យទិ កោចិ ឯតិ ទក្ខិណេយ្យោ, ភិក្ខាយ មម សន្តិកេ;
ទជ្ជាហំ សកមត្តានំ, ន សោ តុច្ឆោ គមិស្សតិ’។

១៣៤ “មម សង្កប្បមញ្ញាយ, សក្កោ ព្រាហ្មណវណ្ណិនា;
អាសយំ មេ ឧបាគច្ឆិ, ទានវីមំសនាយ មេ។

១៣៥ “តមហំ ទិស្វាន សន្តុដ្ឋោ, ឥទំ វចនមព្រវឹ;
‘សាធុ ខោសិ អនុប្បត្តោ, ឃាសហេតុ មមន្តិកេ។

១៣៦ “‘អទិន្នបុព្ពំ ទានវរំ, អជ្ជ ទស្សាមិ តេ អហំ;
តុវំ សីលគុណូបេតោ, អយុត្តំ តេ បរហេឋនំ។

១៣៧.‘ឯហិ អគ្គឹ បទីបេហិ, នានាកដ្ឋេ សមានយ;
អហំ បចិស្សមត្តានំ, បក្កំ ត្វំ ភក្ខយិស្សសិ’។

១៣៨.“‘សាធូ’តិ សោ ហដ្ឋមនោ, នានាកដ្ឋេ សមានយិ;
មហន្តំ អកាសិ ចិតកំ, កត្វា អង្គារគព្ភកំ។

១៣៩.“អគ្គឹ តត្ថ បទីបេសិ, យថា សោ ខិប្បំ មហា ភវេ;
ផោដេត្វា រជគតេ គត្តេ, ឯកមន្តំ ឧបាវិសឹ។

១៤០.“យទា មហាកដ្ឋបុញ្ជោ, អាទិត្តោ ធមធមាយតិ [ធុមធុមាយតិ (សី.), ធមមាយតិ (ក.)];
តទុប្បតិត្វា បបតឹ, មជ្ឈេ ជាលសិខន្តរេ។

១៤១.“យថា សីតោទកំ នាម, បវិដ្ឋំ យស្ស កស្សចិ;
សមេតិ ទរថបរិឡាហំ, អស្សាទំ ទេតិ បីតិ ច។

១៤២.“តថេវ ជលិតំ អគ្គឹ, បវិដ្ឋស្ស មមំ តទា;
សព្ពំ សមេតិ ទរថំ, យថា សីតោទកំ វិយ។

១៤៣.“ឆវឹ ចម្មំ មំសំ ន្ហារុំ, អដ្ឋឹ ហទយពន្ធនំ;
កេវលំ សកលំ កាយំ, ព្រាហ្មណស្ស អទាសហ”ន្តិ។

សសបណ្ឌិតចរិយំ ទសមំ។

អកិត្តិវគ្គោ បឋមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

អកិត្តិព្រាហ្មណោ សង្ខោ, កុរុរាជា ធនញ្ចយោ;
មហាសុទស្សនោ រាជា, មហាគោវិន្ទព្រាហ្មណោ។

និមិ ចន្ទកុមារោ ច, សិវិ វេស្សន្តរោ សសោ;
អហមេវ តទា អាសឹ, យោ តេ ទានវរេ អទា។

ឯតេ ទានបរិក្ខារា, ឯតេ ទានស្ស បារមី;
ជីវិតំ យាចកេ ទត្វា, ឥមំ បារមិ បូរយឹ។

ភិក្ខាយ ឧបគតំ ទិស្វា, សកត្តានំ បរិច្ចជឹ;
ទានេន មេ សមោ នត្ថិ, ឯសា មេ ទានបារមីតិ។

ទានបារមិនិទ្ទេសោ និដ្ឋិតោ។

២. ហត្ថិនាគវគ្គោ

១. មាតុបោសកចរិយា

១. “យទា អហោសី បវនេ, កុញ្ជរោ មាតុបោសកោ;
ន តទា អត្ថិ មហិយា, គុណេន មម សាទិសោ។

២. “បវនេ ទិស្វា វនចរោ, រញ្ញោ មំ បដិវេទយិ;
‘តវានុច្ឆវោ មហារាជ, គជោ វសតិ កាននេ។

៣. “‘ន តស្ស បរិក្ខាយត្ថោ, នបិ អាឡ្ហកកាសុយា;
សហ គហិតេ [សមំ គហិតេ (សី.)] សោណ្ឌាយ, សយមេវ ឥធេហិ’តិ។

៤. “តស្ស តំ វចនំ សុត្វា, រាជាបិ តុដ្ឋមានសោ;
បេសេសិ ហត្ថិទមកំ, ឆេកាចរិយំ សុសិក្ខិតំ។

៥. “គន្ត្វា សោ ហត្ថិទមកោ, អទ្ទស បទុមស្សរេ;
ភិសមុឡាលំ [ភិសមូលំ (ក.)] ឧទ្ធរន្តំ, យាបនត្ថាយ មាតុយា។

៦. “វិញ្ញាយ មេ សីលគុណំ, លក្ខណំ ឧបធារយិ;
‘ឯហិ បុត្តា’តិ បត្វាន, មម សោណ្ឌាយ អគ្គហិ។

៧. “យំ មេ តទា បាកតិកំ, សរីរានុគតំ ពលំ;
អជ្ជ នាគសហស្សានំ, ពលេន សមសាទិសំ។

៨. “យទិហំ តេសំ បកុប្បេយ្យំ, ឧបេតានំ គហណាយ មំ;
បដិពលោ ភវេ តេសំ, យាវ រជ្ជម្បិ មានុសំ។

៩. “អបិ ចាហំ សីលរក្ខាយ, សីលបារមិបូរិយា;
ន ករោមិ ចិត្តេ អញ្ញថត្តំ, បក្ខិបន្តំ មមាឡ្ហកេ។

១០. “យទិ តេ មំ តត្ថ កោដ្ដេយ្យុំ, ផរសូហិ តោមរេហិ ច;
នេវ តេសំ បកុប្បេយ្យំ, សីលខណ្ឌភយា មមា”តិ។

មាតុបោសកចរិយំ បឋមំ។

២. ភូរិទត្តចរិយា

១១. “បុនាបរំ យទា ហោមិ, ភូរិទត្តោ មហិទ្ធិកោ;
វិរូបក្ខេន មហារញ្ញា, ទេវលោកមគញ្ឆហំ។

១២. “តត្ថ បស្សិត្វាហំ ទេវេ, ឯកន្តំ សុខសមប្បិតេ;
តំ សគ្គគមនត្ថាយ, សីលព្ពតំ សមាទិយឹ។

១៣. “សរីរកិច្ចំ កត្វាន, ភុត្វា យាបនមត្តកំ;
ចតុរោ អង្គេ អធិដ្ឋាយ, សេមិ វម្មិកមុទ្ធនិ។

១៤. “ឆវិយា ចម្មេន មំសេន, នហារុអដ្ឋិកេហិ វា;
យស្ស ឯតេន ករណីយំ, ទិន្នំយេវ ហរាតុ សោ។

១៥. “សំសិតោ អកតញ្ញុនា, អាលម្បាយនោ [អាលម្ពណោ (សី.)] មមគ្គហិ;
បេឡាយ បក្ខិបិត្វាន, កីឡេតិ មំ តហឹ តហឹ។

១៦. “បេឡាយ បក្ខិបន្តេបិ, សម្មទ្ទន្តេបិ បាណិនា;
អាលម្បាយនេ [អាលម្ពណេ (សី.)] ន កុប្បាមិ, សីលខណ្ឌភយា មម។

១៧. “សកជីវិតបរិច្ចាគោ , តិណតោ លហុកោ មម;
សីលវីតិក្កមោ មយ្ហំ, បថវីឧប្បតនំ វិយ។

១៨. “និរន្តរំ ជាតិសតំ, ចជេយ្យំ មម ជីវិតំ;
នេវ សីលំ បភិន្ទេយ្យំ, ចតុទ្ទីបាន ហេតុបិ។

១៩. “អបិ ចាហំ សីលរក្ខាយ, សីលបារមិបូរិយា;
ន ករោមិ ចិត្តេ អញ្ញថត្តំ, បក្ខិបន្តម្បិ បេឡកេ”តិ។

ភូរិទត្តចរិយំ ទុតិយំ។

៣. ចម្បេយ្យនាគចរិយា

២០. “បុនាបរំ យទា ហោមិ, ចម្បេយ្យកោ មហិទ្ធិកោ;
តទាបិ ធម្មិកោ អាសិ, សីលព្ពតសមប្បិតោ។

២១. “តទាបិ មំ ធម្មចារិំ, ឧបវុត្ថំ ឧបោសថំ;
អហិតុណ្ឌិកោ គហេត្វាន, រាជទ្វារម្ហិ កីឡតិ។

២២. “យំ យំ សោ វណ្ណំ ចិន្តយិ, នីលំវ បីតលោហិតំ;
តស្ស ចិត្តានុវត្តន្តោ, ហោមិ ចិន្តិតសន្និភោ។

២៣. “ថលំ ករេយ្យមុទកំ, ឧទកម្បិ ថលំ ករេ;
យទិហំ តស្ស បកុប្បេយ្យំ, ខណេន ឆារិកំ ករេ។

២៤. “យទិ ចិត្តវសី ហេស្សំ, បរិហាយិស្សាមិ សីលតោ;
សីលេន បរិហីនស្ស, ឧត្តមត្ថោ ន សិជ្ឈតិ។

២៥. “កាមំ ភិជ្ជតុយំ កាយោ, ឥធេវ វិកិរីយតុ;
នេវ សីលំ បភិន្ទេយ្យំ, វិកិរន្តេ ភុសំ វិយា”តិ។

ចម្បេយ្យនាគចរិយំ តតិយំ។

៤. ចូឡពោធិចរិយា

២៦. “បុនាបរំ យទា ហោមិ, ចូឡពោធិ សុសីលវា;
ភវំ ទិស្វាន ភយតោ, នេក្ខម្មំ អភិនិក្ខមឹ។

២៧. “យា មេ ទុតិយិកា អាសិ, ព្រាហ្មណី កនកសន្និភា;
សាបិ វដ្ដេ អនបេក្ខា, នេក្ខម្មំ អភិនិក្ខមិ។

២៨. “និរាលយា ឆិន្នពន្ធូ, អនបេក្ខា កុលេ គណេ;
ចរន្តា គាមនិគមំ, ពារាណសិមុបាគមុំ។

២៩. “តត្ថ វសាម និបកា, អសំសដ្ឋា កុលេ គណេ;
និរាកុលេ អប្បសទ្ទេ, រាជុយ្យានេ វសាមុភោ។

៣០. “ឧយ្យានទស្សនំ គន្ត្វា, រាជា អទ្ទស ព្រាហ្មណឹ;
ឧបគម្ម មមំ បុច្ឆិ, ‘តុយ្ហេសា កា កស្ស ភរិយា’។

៣១. “ឯវំ វុត្តេ អហំ តស្ស, ឥទំ វចនមព្រវឹ;
‘ន មយ្ហំ ភរិយា ឯសា, សហធម្មា ឯកសាសនី’។

៣២. “តិស្សា [តស្សា (សី.)] សារត្តគធិតោ, គាហាបេត្វាន ចេដកេ;
និប្បីឡយន្តោ ពលសា, អន្តេបុរំ បវេសយិ។

៣៣. “ឱទបត្តកិយា មយ្ហំ, សហជា ឯកសាសនី;

អាកឌ្ឍិត្វា នយន្តិយា, កោបោ មេ ឧបបជ្ជថ។

៣៤. “សហ កោបេ សមុប្បន្នេ, សីលព្ពតមនុស្សរឹ;
តត្ថេវ កោបំ និគ្គណ្ហឹ, នាទាសិ វឌ្ឍិតូបរិ។

៣៥. “យទិ នំ ព្រាហ្មណិំ កោចិ, កោដ្ដេយ្យ តិណ្ហសត្តិយា;
នេវ សីលំ បភិន្ទេយ្យំ, ពោធិយាយេវ ការណា។

៣៦. “ន មេសា ព្រាហ្មណី ទេស្សា, នបិ មេ ពលំ ន វិជ្ជតិ;
សព្ពញ្ញុតំ បិយំ មយ្ហំ, តស្មា សីលានុរក្ខិស”ន្តិ។

ចូឡពោធិចរិយំ ចតុត្ថំ។

៥. មហឹសរាជចរិយា

៣៧. “បុនាបរំ យទា ហោមិ, មហិំសោ បវនចារកោ;
បវឌ្ឍកាយោ ពលវា, មហន្តោ ភីមទស្សនោ។

៣៨. “បព្ភារេ គិរិទុគ្គេ [វនទុគ្គេ (សី.)] ច, រុក្ខមូលេ ទកាសយេ;
ហោតេត្ថ ឋានំ មហឹសានំ, កោចិ កោចិ តហឹ តហឹ។

៣៩. “វិចរន្តោ ព្រហារញ្ញេ, ឋានំ អទ្ទស ភទ្ទកំ;
តំ ឋានំ ឧបគន្ត្វាន, តិដ្ឋាមិ ច សយាមិ ច។

៤០. “អថេត្ថ កបិមាគន្ត្វា, បាបោ អនរិយោ លហុ;
ខន្ធេ នលាដេ ភមុកេ, មុត្តេតិ ឱហនេតិ តំ។

៤១. “សកិម្បិ ទិវសំ ទុតិយំ, តតិយំ ចតុត្ថម្បិ ច;
ទូសេតិ មំ សព្ពកាលំ, តេន ហោមិ ឧបទ្ទុតោ។

៤២. “មមំ ឧបទ្ទុតំ ទិស្វា, យក្ខោ មំ ឥទមព្រវិ;
‘នាសេហេតំ ឆវំ បាបំ, សិង្គេហិ ច ខុរេហិ ច’។

៤៣. “ឯវំ វុត្តេ តទា យក្ខេ, អហំ តំ ឥទមព្រវឹ;
‘កឹ ត្វំ មក្ខេសិ កុណបេន, បាបេន អនរិយេន មំ។

៤៤. “‘យទិហំ តស្ស បកុប្បេយ្យំ, តតោ ហីនតរោ ភវេ;
សីលញ្ច មេ បភិជ្ជេយ្យ, វិញ្ញូ ច គរហេយ្យុ មំ។

៤៥. “‘ហីឡិតា ជីវិតា វាបិ, បរិសុទ្ធេន មតំ វរំ;
ក្យាហំ ជីវិតហេតូបិ, កាហាមិ បរហេឋនំ’។

៤៦. “មមេវាយំ មញ្ញមានោ, អញ្ញេបេវំ ករិស្សតិ;
តេវ តស្ស វធិស្សន្តិ, សា មេ មុត្តិ ភវិស្សតិ។

៤៧. “ហីនមជ្ឈិមឧក្កដ្ឋេ, សហន្តោ អវមានិតំ;
ឯវំ លភតិ សប្បញ្ញោ, មនសា យថា បត្ថិត”ន្តិ។

មហឹសរាជចរិយំ បញ្ចមំ។

៦. រុរុរាជចរិយា

៤៨. “បុនាបរំ យទា ហោមិ, សុតត្តកនកសន្និភោ;
មិគរាជា រុរុនាម, បរមសីលសមាហិតោ។

៤៩. “រម្មេ បទេសេ រមណីយេ, វិវិត្តេ អមនុស្សកេ;
តត្ថ វាសំ ឧបគញ្ឆឹ, គង្គាកូលេ មនោរមេ។

៥០. “អថ ឧបរិ គង្គាយ, ធនិកេហិ បរិបីឡិតោ;
បុរិសោ គង្គាយ បបតិ, ‘ជីវាមិ វា មរាមិ វា’។

៥១. “រត្តិន្ទិវំ សោ គង្គាយ, វុយ្ហមានោ មហោទកេ;
រវន្តោ ករុណំ រវំ, មជ្ឈេ គង្គាយ គច្ឆតិ។

៥២. “តស្សាហំ សទ្ទំ សុត្វាន, ករុណំ បរិទេវតោ;
គង្គាយ តីរេ ឋត្វាន, អបុច្ឆឹ ‘កោសិ ត្វំ នរោ’។

៥៣. “សោ មេ បុដ្ឋោ ច ព្យាកាសិ, អត្តនោ ករណំ តទា;
‘ធនិកេហិ ភីតោ តសិតោ, បក្ខន្ទោហំ មហានទី’។

៥៤. “តស្ស កត្វាន ការុញ្ញំ, ចជិត្វា មម ជីវិតំ;
បវិសិត្វា នីហរឹ តស្ស, អន្ធការម្ហិ រត្តិយា។

៥៥. “អស្សត្ថកាលមញ្ញាយ, តស្សាហំ ឥទមព្រវិំ;
‘ឯកំ តំ វរំ យាចាមិ, មា មំ កស្សចិ បាវទ’។

៥៦. “នគរំ គន្ត្វាន អាចិក្ខិ, បុច្ឆិតោ ធនហេតុកោ;
រាជានំ សោ គហេត្វាន, ឧបគញ្ឆិ មមន្តិកំ។

៥៧. “យាវតា ករណំ សព្ពំ, រញ្ញោ អារោចិតំ មយា;
រាជា សុត្វាន វចនំ, ឧសុំ តស្ស បកប្បយិ;
‘ឥធេវ ឃាតយិស្សាមិ, មិត្តទុព្ភិំ [មិត្តទូភឹ (សី.)] អនារិយំ’។

៥៨. “តមហំ អនុរក្ខន្តោ, និម្មិនឹ មម អត្តនា;
‘តិដ្ឋតេសោ មហារាជ, កាមការោ ភវាមិ តេ’។

៥៩. “អនុរក្ខឹ មម សីលំ, នារក្ខឹ មម ជីវិតំ;
សីលវា ហិ តទា អាសឹ, ពោធិយាយេវ ការណា”តិ។

រុរុរាជចរិយំ ឆដ្ឋំ។

៧. មាតង្គចរិយា

៦០. “បុនាបរំ យទា ហោមិ, ជដិលោ ឧគ្គតាបនោ;
មាតង្គោ នាម នាមេន, សីលវា សុសមាហិតោ។

៦១. “អហញ្ច ព្រាហ្មណោ ឯកោ, គង្គាកូលេ វសាមុភោ;
អហំ វសាមិ ឧបរិ, ហេដ្ឋា វសតិ ព្រាហ្មណោ។

៦២. “វិចរន្តោ អនុកូលម្ហិ, ឧទ្ធំ មេ អស្សមទ្ទស;
តត្ថ មំ បរិភាសេត្វា, អភិសបិ មុទ្ធផាលនំ។

៦៣. “យទិហំ តស្ស បកុប្បេយ្យំ, យទិ សីលំ ន គោបយេ;
ឱលោកេត្វានហំ តស្ស, ករេយ្យំ ឆារិកំ វិយ។

៦៤. “យំ សោ តទា មំ អភិសបិ, កុបិតោ ទុដ្ឋមានសោ;
តស្សេវ មត្ថកេ និបតិ, យោគេន តំ បមោចយឹ។

៦៥. “អនុរក្ខឹ មម សីលំ, នារក្ខឹ មម ជីវិតំ;
សីលវា ហិ តទា អាសឹ, ពោធិយាយេវ ការណា”តិ។

មាតង្គចរិយំ សត្តមំ។

៨. ធម្មទេវបុត្តចរិយា

៦៦. “បុនាបរំ យទា ហោមិ, មហាបក្ខោ មហិទ្ធិកោ;
ធម្មោ នាម មហាយក្ខោ, សព្ពលោកានុកម្បកោ។

៦៧. “ទសកុសលកម្មបថេ, សមាទបេន្តោ មហាជនំ;
ចរាមិ គាមនិគមំ, សមិត្តោ សបរិជ្ជនោ។

៦៨. “បាបោ កទរិយោ យក្ខោ, ទីបេន្តោ ទស បាបកេ;
សោបេត្ថ មហិយា ចរតិ, សមិត្តោ សបរិជ្ជនោ។

៦៩. “ធម្មវាទី អធម្មោ ច, ឧភោ បច្ចនិកា មយំ;
ធុរេ ធុរំ ឃដ្ដយន្តា, សមិម្ហា បដិបថេ ឧភោ។

៧០. “កលហោ វត្តតី ភេស្មា, កល្យាណបាបកស្ស ច;
មគ្គា ឱក្កមនត្ថាយ, មហាយុទ្ធោ ឧបដ្ឋិតោ។

៧១. “យទិហំ តស្ស កុប្បេយ្យំ, យទិ ភិន្ទេ តបោគុណំ;
សហបរិជនំ តស្ស, រជភូតំ ករេយ្យហំ។

៧២. “អបិចាហំ សីលរក្ខាយ, និព្ពាបេត្វាន មានសំ;
សហ ជនេនោក្កមិត្វា, បថំ បាបស្ស ទាសហំ។

៧៣. “សហ បថតោ ឱក្កន្តេ, កត្វា ចិត្តស្ស និព្ពុតឹ;
វិវរំ អទាសិ បថវី, បាបយក្ខស្ស តាវទេ”តិ។

ធម្មទេវបុត្តចរិយំ អដ្ឋមំ។

៩. អលីនសត្តុចរិយា

៧៤. “បញ្ចាលរដ្ឋេ នគរវរេ, កបិលាយំ [កម្បិលាយំ (សី.), កប្បិលាយំ (ស្យា.)] បុរុត្តមេ;
រាជា ជយទ្ទិសោ នាម, សីលគុណមុបាគតោ។

៧៥. “តស្ស រញ្ញោ អហំ បុត្តោ, សុតធម្មោ សុសីលវា;
អលីនសត្តោ គុណវា, អនុរក្ខបរិជនោ សទា។

៧៦. “បិតា មេ មិគវំ គន្ត្វា, បោរិសាទំ ឧបាគមិ;
សោ មេ បិតុមគ្គហេសិ, ‘ភក្ខោសិ មម មា ចលិ’។

៧៧. “តស្ស តំ វចនំ សុត្វា, ភីតោ តសិតវេធិតោ;
ឩរុក្ខម្ភោ អហុ តស្ស, ទិស្វាន បោរិសាទកំ។

៧៨. “មិគវំ គហេត្វា មុញ្ចស្សុ, កត្វា អាគមនំ បុន;
ព្រាហ្មណស្ស ធនំ ទត្វា, បិតា អាមន្តយី មមំ។

៧៩. “‘រជ្ជំ បុត្ត បដិបជ្ជ, មា បមជ្ជិ បុរំ ឥទំ;
កតំ មេ បោរិសាទេន, មម អាគមនំ បុន’។

៨០. “មាតាបិតូ ច វន្ទិត្វា, និម្មិនិត្វាន អត្តនា;
និក្ខិបិត្វា ធនុំ ខគ្គំ, បោរិសាទំ ឧបាគមិំ។

៨១. “សសត្ថហត្ថុបគតំ, កទាចិ សោ តសិស្សតិ;
តេន ភិជ្ជិស្សតិ សីលំ, បរិត្តាសំ [បរិតាសំ (សី.)] កតេ មយិ។

៨២. “សីលខណ្ឌភយា មយ្ហំ, តស្ស ទេស្សំ ន ព្យាហរិំ;
មេត្តចិត្តោ ហិតវាទី, ឥទំ វចនមព្រវិំ។

៨៣. “‘ឧជ្ជាលេហិ មហាអគ្គឹ, បបតិស្សាមិ រុក្ខតោ;
ត្វំ បក្កកាលមញ្ញាយ [សុបក្កកាលមញ្ញាយ (បី.)], ភក្ខយ មំ បិតាមហ’។

៨៤. “ឥតិ សីលវតំ ហេតុ, នារក្ខឹ មម ជីវិតំ;
បញ្ញាជេសី ចហំ តស្ស, សទា បាណាតិបាតិក”ន្តិ។

អលីនសត្តុចរិយំ នវមំ។

១០. សង្ខបាលចរិយា

៨៥. “បុនាបរំ យទា ហោមិ, សង្ខបាលោ មហិទ្ធិកោ;
ទាឋាវុធោ ឃោរវិសោ, ទ្វិជិវ្ហោ ឧរគាធិភូ។

៨៦. “ចតុប្បថេ មហាមគ្គេ, នានាជនសមាកុលេ;
ចតុរោ អង្គេ អធិដ្ឋាយ, តត្ថ វាសមកប្បយឹ។

៨៧. “ឆវិយា ចម្មេន មំសេន, នហារុអដ្ឋិកេហិ វា;
យស្ស ឯតេន ករណីយំ, ទិន្នំយេវ ហរាតុ សោ។

៨៨. “អទ្ទសំសុ ភោជបុត្តា, ខរា លុទ្ទា អការុណា;
ឧបគញ្ឆុំ មមំ តត្ថ, ទណ្ឌមុគ្គរបាណិនោ។

៨៩. “នាសាយ វិនិវិជ្ឈិត្វា, នង្គុដ្ឋេ បិដ្ឋិកណ្ដកេ;
កាជេ អារោបយិត្វាន, ភោជបុត្តា ហរឹសុ មំ។

៩០. “សសាគរន្តំ បថវឹ, សកាននំ សបព្ពតំ;
ឥច្ឆមានោ ចហំ តត្ថ, នាសាវាតេន ឈាបយេ។

៩១. “សូលេហិ វិនិវិជ្ឈន្តេ, កោដ្ដយន្តេបិ សត្តិភិ;
ភោជបុត្តេ ន កុប្បាមិ, ឯសា មេ សីលបារមី”តិ។

សង្ខបាលចរិយំ ទសមំ។

ហត្ថិនាគវគ្គោ ទុតិយោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ហត្ថិនាគោ ភូរិទត្តោ, ចម្បេយ្យោ ពោធិ មហិសោ;
រុរុ មាតង្គោ ធម្មោ ច, អត្រជោ ច ជយទ្ទិសោ។

ឯតេ នវ សីលពលា, បរិក្ខារា បទេសិកា;
ជីវិតំ បរិរក្ខិត្វា, សីលានិ អនុរក្ខិសំ។

សង្ខបាលស្ស មេ សតោ, សព្ពកាលម្បិ ជីវិតំ;
យស្ស កស្សចិ និយ្យត្តំ, តស្មា សា សីលបារមីតិ។

សីលបារមិនិទ្ទេសោ និដ្ឋិតោ។

៣. យុធញ្ជយវគ្គោ

១. យុធញ្ជយចរិយា

១. “យទាហំ អមិតយសោ, រាជបុត្តោ យុធញ្ជយោ;
ឧស្សាវពិន្ទុំ សូរិយាតបេ, បតិតំ ទិស្វាន សំវិជឹ។

២. “តញ្ញេវាធិបតឹ កត្វា, សំវេគមនុព្រូហយឹ;
មាតាបិតូ ច វន្ទិត្វា, បព្ពជ្ជមនុយាចហំ។

៣. “យាចន្តិ មំ បញ្ជលិកា, សនេគមា សរដ្ឋកា;
‘អជ្ជេវ បុត្ត បដិបជ្ជ, ឥទ្ធំ ផីតំ មហាមហឹ’។

៤. “សរាជកេ សហោរោធេ, សនេគមេ សរដ្ឋកេ;
ករុណំ បរិទេវន្តេ, អនបេក្ខោវ បរិច្ចជឹ។

៥. “កេវលំ បថវឹ រជ្ជំ, ញាតិបរិជនំ យសំ;
ចជមានោ ន ចិន្តេសឹ, ពោធិយាយេវ ការណា។

៦. “មាតាបិតា ន មេ ទេស្សា, នបិ មេ ទេស្សំ មហាយសំ;
សព្ពញ្ញុតំ បិយំ មយ្ហំ, តស្មា រជ្ជំ បរិច្ចជិ”ន្តិ។

យុធញ្ជយចរិយំ បឋមំ។

២. សោមនស្សចរិយា

៧. “បុនាបរំ យទា ហោមិ, ឥន្ទបត្ថេ បុរុត្តមេ;
កាមិតោ ទយិតោ បុត្តោ, សោមនស្សោតិ វិស្សុតោ។

៨. “សីលវា គុណសម្បន្នោ, កល្យាណបដិភានវា;
វុឌ្ឍាបចាយី ហិរីមា, សង្គហេសុ ច កោវិទោ។

៩. “តស្ស រញ្ញោ បតិករោ, អហោសិ កុហកតាបសោ;
អារាមំ មាលាវច្ឆញ្ច, រោបយិត្វាន ជីវតិ។

១០. “តមហំ ទិស្វាន កុហកំ, ថុសរាសឹវ អតណ្ឌុលំ;
ទុមំវ អន្តោ សុសិរំ, កទលឹវ អសារកំ។

១១. “នត្ថិមស្ស សតំ ធម្មោ, សាមញ្ញាបគតោ អយំ;
ហិរីសុក្កធម្មជហិតោ, ជីវិតវុត្តិការណា។

១២. “កុបិតោ អហុ [អហោសិ (សី.), អាសិ (ស្យា.)] បច្ចន្តោ, អដវីហិ បរន្តិហិ;
តំ និសេធេតុំ គច្ឆន្តោ, អនុសាសិ បិតា មមំ។

១៣. “‘មា បមជ្ជិ តុវំ តាត, ជដិលំ ឧគ្គតាបនំ;
យទិច្ឆកំ បវត្តេហិ, សព្ពកាមទទោ ហិ សោ’។

១៤. “តមហំ គន្ត្វានុបដ្ឋានំ, ឥទំ វចនមព្រវឹ;
‘កច្ចិ តេ គហបតិ កុសលំ, កឹ វា តេ អាហរីយតុ’។

១៥. “តេន សោ កុបិតោ អាសិ, កុហកោ មាននិស្សិតោ;
‘ឃាតាបេមិ តុវំ អជ្ជ, រដ្ឋា បព្ពាជយាមិ វា’។

១៦. “និសេធយិត្វា បច្ចន្តំ, រាជា កុហកមព្រវិ;
‘កច្ចិ តេ ភន្តេ ខមនីយំ, សម្មានោ តេ បវត្តិតោ’។

១៧. “តស្ស អាចិក្ខតី បាបោ, កុមារោ យថា នាសិយោ;
តស្ស តំ វចនំ សុត្វា, អាណាបេសិ មហីបតិ។

១៨. “‘សីសំ តត្ថេវ ឆិន្ទិត្វា, កត្វាន ចតុខណ្ឌិកំ;
រថិយា រថិយំ ទស្សេថ, សា គតិ ជដិលហីឡិតា’។

១៩. “តត្ថ ការណិកា គន្ត្វា, ចណ្ឌា លុទ្ធា អការុណា;
មាតុអង្កេ និសិន្នស្ស, អាកឌ្ឍិត្វា នយន្តិ មំ។

២០. “តេសាហំ ឯវមវចំ, ពន្ធតំ គាឡ្ហពន្ធនំ;
‘រញ្ញោ ទស្សេថ មំ ខិប្បំ, រាជកិរិយានិ អត្ថិ មេ’។

២១. “តេ មំ រញ្ញោ ទស្សយិំសុ, បាបស្ស បាបសេវិនោ;
ទិស្វាន តំ សញ្ញាបេសិំ, មមញ្ច វសមានយិំ។

២២. “សោ មំ តត្ថ ខមាបេសិ, មហារជ្ជមទាសិ មេ;
សោហំ តមំ ទាលយិត្វា, បព្ពជិំ អនគារិយំ។

២៣. “ន មេ ទេស្សំ មហារជ្ជំ, កាមភោគោ ន ទេស្សិយោ;
សព្ពញ្ញុតំ បិយំ មយ្ហំ, តស្មា រជ្ជំ បរិច្ចជិ”ន្តិ។

សោមនស្សចរិយំ ទុតិយំ។

៣. អយោឃរចរិយា

២៤. “បុនាបរំ យទា ហោមិ, កាសិរាជស្ស អត្រជោ;
អយោឃរម្ហិ សំវឌ្ឍោ, នាមេនាសិ អយោឃរោ។

២៥. “ទុក្ខេន ជីវិតោ លទ្ធោ, សំបីឡេ បតិបោសិតោ;
អជ្ជេវ បុត្ត បដិបជ្ជ, កេវលំ វសុធំ ឥមំ។

២៦. “សរដ្ឋកំ សនិគមំ, សជនំ វន្ទិត្វ ខត្តិយំ;
អញ្ជលិំ បគ្គហេត្វាន, ឥទំ វចនមព្រវិំ។

២៧. “‘យេ កេចិ មហិយា សត្តា, ហីនមុក្កដ្ឋមជ្ឈិមា;
និរារក្ខា សកេ គេហេ, វឌ្ឍន្តិ សកញាតិភិ។

២៨. “‘ឥទំ លោកេ ឧត្តរិយំ, សំបីឡេ មម បោសនំ;
អយោឃរម្ហិ សំវឌ្ឍោ, អប្បភេ ចន្ទសូរិយេ។

២៩. “‘បូតិកុណបសម្បុណ្ណា, មុច្ចិត្វា មាតុ កុច្ឆិតោ;
តតោ ឃោរតរេ ទុក្ខេ, បុន បក្ខិត្តយោឃរេ។

៣០. “‘យទិហំ តាទិសំ បត្វា, ទុក្ខំ បរមទារុណំ;
រជ្ជេសុ យទិ រជ្ជាមិ [រញ្ជាមិ (សី.)], បាបានំ ឧត្តមោ សិយំ។

៣១. “‘ឧក្កណ្ឋិតោម្ហិ កាយេន, រជ្ជេនម្ហិ អនត្ថិកោ;
និព្ពុតិំ បរិយេសិស្សំ, យត្ថ មំ មច្ចុ ន មទ្ទិយេ’។

៣២. “ឯវាហំ ចិន្តយិត្វាន, វិរវន្តេ មហាជនេ;
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា, បាវិសិំ កាននំ វនំ។

៣៣. “មាតាបិតា ន មេ ទេស្សា, នបិ មេ ទេស្សំ មហាយសំ;
សព្ពញ្ញុតំ បិយំ មយ្ហំ, តស្មា រជ្ជំ បរិច្ចជិ”ន្តិ។

អយោឃរចរិយំ តតិយំ។

៤. ភិសចរិយា

៣៤. “បុនាបរំ យទា ហោមិ, កាសីនំ បុរវរុត្តមេ;
ភគិនី ច ភាតរោ សត្ត, និព្ពត្តា សោត្ថិយេ កុលេ។

៣៥. “ឯតេសំ បុព្ពជោ អាសិំ, ហិរិសុក្កមុបាគតោ;
ភវំ ទិស្វាន ភយតោ, នេក្ខម្មាភិរតោ អហំ។

៣៦. “មាតាបិតូហិ បហិតា, សហាយា ឯកមានសា;
កាមេហិ មំ និមន្តេន្តិ, ‘កុលវំសំ ធរេហិ’តិ។

៣៧. “យំ តេសំ វចនំ វុត្តំ, គិហីធម្មេ សុខាវហំ;
តំ មេ អហោសិ កឋិនំ, តត្ត [សន្តត្ត (ក.)] ផាលសមំ វិយ។

៣៨. “តេ មំ តទា ឧក្ខិបន្តំ, បុច្ឆឹសុ បត្ថិតំ មម;
‘កិំ ត្វំ បត្ថយសេ សម្ម, យទិ កាមេ ន ភុញ្ជសិ’។

៣៩. “តេសាហំ ឯវមវចំ, អត្ថកាមោ ហិតេសិនំ;
‘នាហំ បត្ថេមិ គិហីភាវំ, នេក្ខម្មាភិរតោ អហំ’។

៤០. “តេ មយ្ហំ វចនំ សុត្វា, បិតុមាតុ ច សាវយុំ;
មាតាបិតា ឯវមាហុ, ‘សព្ពេវ បព្ពជាម ភោ’។

៤១. “ឧភោ មាតាបិតា មយ្ហំ, ភគិនី ច សត្ត ភាតរោ;
អមិតធនំ ឆឌ្ឌយិត្វា, បាវិសិម្ហា មហាវន”ន្តិ។

ភិសចរិយំ ចតុត្ថំ។

៥. សោណបណ្ឌិតចរិយា

៤២. “បុនាបរំ យទា ហោមិ, នគរេ ព្រហ្មវឌ្ឍនេ;
តត្ថ កុលវរេ សេដ្ឋេ, មហាសាលេ អជាយហំ។

៤៣. “តទាបិ លោកំ ទិស្វាន, អន្ធីភូតំ តមោត្ថដំ;
ចិត្តំ ភវតោ បតិកុដតិ, តុត្តវេគហតំ វិយ។

៤៤. “ទិស្វាន វិវិធំ បាបំ, ឯវំ ចិន្តេសហំ តទា;
‘កទាហំ គេហា និក្ខម្ម, បវិសិស្សាមិ កាននំ’។

៤៥. “តទាបិ មំ និមន្តេសុំ, កាមភោគេហិ ញាតយោ;
តេសម្បិ ឆន្ទមាចិក្ខិំ, ‘មា និមន្តេថ តេហិ មំ’។

៤៦. “យោ មេ កនិដ្ឋកោ ភាតា, នន្ទោ នាមាសិ បណ្ឌិតោ;
សោបិ មំ អនុសិក្ខន្តោ, បព្ពជ្ជំ សមរោចយិ។

៤៧. “អហំ សោណោ ច នន្ទោ ច, ឧភោ មាតាបិតា មម;
តទាបិ ភោគេ ឆឌ្ឌេត្វា, បាវិសិម្ហា មហាវន”ន្តិ។

សោណបណ្ឌិតចរិយំ បញ្ចមំ។

៦. តេមិយចរិយា

៤៨. “បុនាបរំ យទា ហោមិ, កាសិរាជស្ស អត្រជោ;
មូគបក្ខោតិ នាមេន, តេមិយោតិ វទន្តិ មំ។

៤៩. “សោឡសិត្ថិសហស្សានំ, ន វិជ្ជតិ បុមោ តទា [សទា (សី.)];
អហោរត្តានំ អច្ចយេន, និព្ពត្តោ អហមេកកោ។

៥០. “កិច្ឆា លទ្ធំ បិយំ បុត្តំ, អភិជាតំ ជុតិន្ធរំ;
សេតច្ឆត្តំ ធារយិត្វាន, សយនេ បោសេតិ មំ បិតា។

៥១. “និទ្ទាយមានោ សយនវរេ, បពុជ្ឈិត្វានហំ តទា;
អទ្ទសំ បណ្ឌរំ ឆត្តំ, យេនាហំ និរយំ គតោ។

៥២. “សហ ទិដ្ឋស្ស មេ ឆត្តំ, តាសោ ឧប្បជ្ជិ ភេរវោ;
វិនិច្ឆយំ សមាបន្នោ, ‘កថាហំ ឥមំ មុញ្ចិស្សំ’។

៥៣. “បុព្ពសាលោហិតា មយ្ហំ, ទេវតា អត្ថកាមិនី;
សា មំ ទិស្វាន ទុក្ខិតំ, តីសុ ឋានេសុ យោជយិ។

៥៤. “‘មា បណ្ឌិច្ចយំ វិភាវយ, ពាលមតោ ភវ សព្ពបាណិនំ;
សព្ពោ តំ ជនោ ឱចិនាយតុ, ឯវំ តវ អត្ថោ ភវិស្សតិ’។

៥៥. “ឯវំ វុត្តាយហំ តស្សា, ឥទំ វចនមព្រវិំ;
‘ករោមិ តេ តំ វចនំ, យំ ត្វំ ភណសិ ទេវតេ;

អត្ថកាមាសិ មេ អម្ម, ហិតកាមាសិ ទេវតេ’។

៥៦. “តស្សាហំ វចនំ សុត្វា, សាគរេវ ថលំ លភិំ;
ហដ្ឋោ សំវិគ្គមានសោ, តយោ អង្គេ អធិដ្ឋហិំ។

៥៧. “មូគោ អហោសិំ ពធិរោ, បក្ខោ គតិវិវជ្ជិតោ;
ឯតេ អង្គេ អធិដ្ឋាយ, វស្សានិ សោឡសំ វសិំ។

៥៨. “តតោ មេ ហត្ថបាទេ ច, ជិវ្ហំ សោតញ្ច មទ្ទិយ;
អនូនតំ មេ បស្សិត្វា, ‘កាឡកណ្ណី’តិ និន្ទិសុំ។

៥៩. “តតោ ជានបទា សព្ពេ, សេនាបតិបុរោហិតា;
សព្ពេ ឯកមនា ហុត្វា, ឆឌ្ឌនំ អនុមោទិសុំ។

៦០. “សោហំ តេសំ មតិំ សុត្វា, ហដ្ឋោ សំវិគ្គមានសោ;
យស្សត្ថាយ តបោចិណ្ណោ, សោ មេ អត្ថោ សមិជ្ឈថ។

៦១. “ន្ហាបេត្វា អនុលិម្បិត្វា, វេឋេត្វា រាជវេឋនំ;
ឆត្តេន អភិសិញ្ចិត្វា, ការេសុំ បុរំ បទក្ខិណំ។

៦២. “សត្តាហំ ធារយិត្វាន, ឧគ្គតេ រវិមណ្ឌលេ;
រថេន មំ នីហរិត្វា, សារថី វនមុបាគមិ។

៦៣. “ឯកោកាសេ រថំ កត្វា, សជ្ជស្សំ ហត្ថមុច្ចិតោ [ហត្ថមុញ្ចិតោ (សី. ស្យា.)];
សារថី ខណតី កាសុំ, និខាតុំ បថវិយា មមំ។

៦៤. “អធិដ្ឋិតមធិដ្ឋានំ, តជ្ជេន្តោ វិវិធការណា;
ន ភិន្ទិំ តមធិដ្ឋានំ, ពោធិយាយេវ ការណា។

៦៥. “មាតាបិតា ន មេ ទេស្សា, អត្តា មេ ន ច ទេស្សិយោ;
សព្ពញ្ញុតំ បិយំ មយ្ហំ, តស្មា វតមធិដ្ឋហិំ។

៦៦. “ឯតេ អង្គេ អធិដ្ឋាយ, វស្សានិ សោឡសំ វសិំ;
អធិដ្ឋានេន មេ សមោ នត្ថិ, ឯសា មេ អធិដ្ឋានបារមី”តិ។

តេមិយចរិយំ ឆដ្ឋំ។

៧. កបិរាជចរិយា

៦៧. “យទា អហំ កបិ អាសិ, នទីកូលេ ទរីសយេ;
បីឡិតោ សុសុមារេន, គមនំ ន លភាមហំ។

៦៨. “យម្ហោកាសេ អហំ ឋត្វា, ឱរា បារំ បតាមហំ;
តត្ថច្ឆិ សត្តុ វធកោ, កុម្ភីលោ លុទ្ទទស្សនោ។

៦៩. “សោ មំ អសំសិ ‘ឯហី’តិ, ‘អហំបេមី’តិ តំ វតី;
តស្ស មត្ថកមក្កម្ម, បរកូលេ បតិដ្ឋហឹ។

៧០. “ន តស្ស អលិកំ ភណិតំ, យថា វាចំ អកាសហំ;
សច្ចេន មេ សមោ នត្ថិ, ឯសា មេ សច្ចបារមី”តិ។

កបិរាជចរិយំ សត្តមំ។

៨. សច្ចតាបសចរិយា

៧១. “បុនាបរំ យទា ហោមិ, តាបសោ សច្ចសវ្ហយោ;
សច្ចេន លោកំ បាលេសិំ, សមគ្គំ ជនមកាសហ”ន្តិ។

សច្ចតាបសចរិយំ អដ្ឋមំ។

៩. វដ្ដបោតកចរិយា

៧២. “បុនាបរំ យទា ហោមិ, មគធេ វដ្ដបោតកោ;
អជាតបក្ខោ តរុណោ, មំសបេសិ កុលាវកេ។

៧៣. “មុខតុណ្ឌកេនាហរិត្វា [មុខតុណ្ឌេនាហរិត្វា (សី.)], មាតា បោសយតី មមំ;
តស្សា ផស្សេន ជីវាមិ, នត្ថិ មេ កាយិកំ ពលំ។

៧៤. “សំវច្ឆរេ គិម្ហសមយេ, ទវឌាហោ [វនទាហោ (ក.)] បទិប្បតិ;
ឧបគច្ឆតិ អម្ហាកំ, បាវកោ កណ្ហវត្តនី។

៧៥. “ធមធមា ឥតិឯវំ, សទ្ទាយន្តោ មហាសិខី;
អនុបុព្ពេន ឈាបេន្តោ, អគ្គិ មមមុបាគមិ។

៧៦. “អគ្គិវេគភយាតីតា, តសិតា មាតាបិតា មម;
កុលាវកេ មំ ឆឌ្ឌេត្វា, អត្តានំ បរិមោចយុំ។

៧៧. “បាទេ បក្ខេ បជហាមិ, នត្ថិ មេ កាយិកំ ពលំ;
សោហំ អគតិកោ តត្ថ, ឯវំ ចិន្តេសហំ តទា។

៧៨. “‘យេសាហំ ឧបធាវេយ្យំ, ភីតោ តសិតវេធិតោ;
តេ មំ ឱហាយ បក្កន្តា, កថំ មេ អជ្ជ កាតវេ។

៧៩. “‘អត្ថិ លោកេ សីលគុណោ, សច្ចំ សោចេយ្យនុទ្ទយា;
តេន សច្ចេន កាហាមិ, សច្ចកិរិយមុត្តមំ។

៨០. “‘អាវេជ្ជេត្វា ធម្មពលំ, សរិត្វា បុព្ពកេ ជិនេ;
សច្ចពលមវស្សាយ, សច្ចកិរិយមកាសហំ។

៨១. “‘សន្តិ បក្ខា អបតនា, សន្តិ បាទា អវញ្ចនា;
មាតាបិតា ច និក្ខន្តា, ជាតវេទ បដិក្កម’។

៨២. “សហសច្ចេ កតេ មយ្ហំ, មហាបជ្ជលិតោ សិខី;
វជ្ជេសិ សោឡសករីសានិ, ឧទកំ បត្វា យថា សិខី;
សច្ចេន មេ សមោ នត្ថិ, ឯសា មេ សច្ចបារមី”តិ។

វដ្ដបោតកចរិយំ នវមំ។

១០. មច្ឆរាជចរិយា

៨៣. “បុនាបរំ យទា ហោមិ, មច្ឆរាជា មហាសរេ;
ឧណ្ហេ សូរិយសន្តាបេ, សរេ ឧទក ខីយថ។

៨៤. “តតោ កាកា ច គិជ្ឈា ច, កង្កា [ពកា (សី.)] កុលលសេនកា;
ភក្ខយន្តិ ទិវារត្តិំ, មច្ឆេ ឧបនិសីទិយ។

៨៥. “ឯវំ ចិន្តេសហំ តត្ថ, សហ ញាតីហិ បីឡិតោ;
‘កេន នុ ខោ ឧបាយេន, ញាតី ទុក្ខា បមោចយេ’។

៨៦. “វិចិន្តយិត្វា ធម្មត្ថំ, សច្ចំ អទ្ទស បស្សយំ;
សច្ចេ ឋត្វា បមោចេសិំ, ញាតីនំ តំ អតិក្ខយំ។

៨៧. “អនុស្សរិត្វា សតំ ធម្មំ, បរមត្ថំ វិចិន្តយំ;
អកាសិ សច្ចកិរិយំ, យំ លោកេ ធុវសស្សតំ។

៨៨. “‘យតោ សរាមិ អត្តានំ, យតោ បត្តោស្មិ វិញ្ញុតំ;
នាភិជានាមិ សញ្ចិច្ច, ឯកបាណម្បិ ហឹសិតំ។

៨៩. “‘ឯតេន សច្ចវជ្ជេន, បជ្ជុន្នោ អភិវស្សតុ;
អភិត្ថនយ បជ្ជុន្ន, និធឹ កាកស្ស នាសយ;
កាកំ សោកាយ រន្ធេហិ, មច្ឆេ សោកា បមោចយ’។

៩០. “សហកតេ សច្ចវរេ, បជ្ជុន្នោ អភិគជ្ជិយ;
ថលំ និន្នញ្ច បូរេន្តោ, ខណេន អភិវស្សថ។

៩១. “ឯវរូបំ សច្ចវរំ, កត្វា វីរិយមុត្តមំ;
វស្សាបេសិំ មហាមេឃំ, សច្ចតេជពលស្សិតោ;

សច្ចេន មេ សមោ នត្ថិ, ឯសា មេ សច្ចបារមី”តិ។

មច្ឆរាជចរិយំ ទសមំ។

១១. កណ្ហទីបាយនចរិយា

៩២. “បុនាបរំ យទា ហោមិ, កណ្ហទីបាយនោ ឥសិ;
បរោបញ្ញាសវស្សានិ, អនភិរតោចរិំ អហំ។

៩៣. “ន កោចិ ឯតំ ជានាតិ, អនភិរតិមនំ មម;
អហញ្ហិ កស្សចិ នាចិក្ខិំ, អរតិ មេ ចរតិ មានសេ។

៩៤. “សព្រហ្មចារី មណ្ឌព្យោ, សហាយោ មេ មហាឥសិ;
បុព្ពកម្មសមាយុត្តោ, សូលមារោបនំ លភិ។

៩៥. “តមហំ ឧបដ្ឋហិត្វាន, អារោគ្យមនុបាបយិំ;
អាបុច្ឆិត្វាន អាគញ្ឆិំ, យំ មយ្ហំ សកមស្សមំ។

៩៦. “សហាយោ ព្រាហ្មណោ មយ្ហំ, ភរិយំ អាទាយ បុត្តកំ;
តយោ ជនា សមាគន្ត្វា, អាគញ្ឆុំ បាហុនាគតំ។

៩៧. “សម្មោទមានោ តេហិ សហ, និសិន្នោ សកមស្សមេ;
ទារកោ វដ្ដមនុក្ខិបំ, អាសីវិសមកោបយិ។

៩៨. “តតោ សោ វដ្ដគតំ មគ្គំ, អន្វេសន្តោ កុមារកោ;

អាសីវិសស្ស ហត្ថេន, ឧត្តមង្គំ បរាមសិ។

៩៩. “តស្ស អាមសនេ កុទ្ធោ, សប្បោ វិសពលស្សិតោ;
កុបិតោ បរមកោបេន, អឌំសិ ទារកំ ខណេ។

១០០. “សហទដ្ឋោ អាសីវិសេន [អតិវិសេន (បី. ក.)], ទារកោ បបតិ [បតតិ (ក.)] ភូមិយំ;
តេនាហំ ទុក្ខិតោ អាសិ, មម វាហសិ តំ ទុក្ខំ។

១០១. “ត្យាហំ អស្សាសយិត្វាន, ទុក្ខិតេ សោកសល្លិតេ;
បឋមំ អកាសិ កិរិយំ, អគ្គំ សច្ចំ វរុត្តមំ។

១០២. “‘សត្តាហមេវាហំ បសន្នចិត្តោ, បុញ្ញត្ថិកោ អចរិំ ព្រហ្មចរិយំ;
អថាបរំ យំ ចរិតំ មមេទំ, វស្សានិ បញ្ញាសសមាធិកានិ។

១០៣. “‘អកាមកោ វាហិ អហំ ចរាមិ, ឯតេន សច្ចេន សុវត្ថិ ហោតុ;
ហតំ វិសំ ជីវតុ យញ្ញទត្តោ’។

១០៤. “សហ សច្ចេ កតេ មយ្ហំ, វិសវេគេន វេធិតោ;
អពុជ្ឈិត្វាន វុដ្ឋាសិ, អរោគោ ចាសិ មាណវោ;
សច្ចេន មេ សមោ នត្ថិ, ឯសា មេ សច្ចបារមី”តិ។

កណ្ហទីបាយនចរិយំ ឯកាទសមំ។

១២. សុតសោមចរិយា

១០៥. “បុនាបរំ យទា ហោមិ, សុតសោមោ មហីបតិ;
គហិតោ បោរិសាទេន, ព្រាហ្មណេ សង្គរំ សរិំ។

១០៦. “ខត្តិយានំ ឯកសតំ, អាវុណិត្វា ករត្តលេ;
ឯតេសំ បមិលាបេត្វា, យញ្ញត្ថេ ឧបនយី មមំ។

១០៧. “អបុច្ឆិ មំ បោរិសាទោ, ‘កិំ ត្វំ ឥច្ឆសិ និស្សជំ;
យថាមតិ តេ កាហាមិ, យទិ មេ ត្វំ បុនេហិសិ’។

១០៨. “តស្ស បដិស្សុណិត្វាន, បណ្ហេ អាគមនំ មម;
ឧបគន្ត្វា បុរំ រម្មំ, រជ្ជំ និយ្យាទយិំ តទា។

១០៩. “អនុស្សរិត្វា សតំ ធម្មំ, បុព្ពកំ ជិនសេវិតំ;
ព្រាហ្មណស្ស ធនំ ទត្វា, បោរិសាទំ ឧបាគមិំ។

១១០. “នត្ថិ មេ សំសយោ តត្ថ, ឃាតយិស្សតិ វា ន វា;
សច្ចវាចានុរក្ខន្តោ, ជីវិតំ ចជិតុមុបាគមិំ;
សច្ចេន មេ សមោ នត្ថិ, ឯសា មេ សច្ចបារមី”តិ។

សុតសោមចរិយំ ទ្វាទសមំ។

១៣. សុវណ្ណសាមចរិយា

១១១. “សាមោ យទា វនេ អាសិំ, សក្កេន អភិនិម្មិតោ;
បវនេ សីហព្យគ្ឃេ ច, មេត្តាយមុបនាមយិំ។

១១២. “សីហព្យគ្ឃេហិ ទីបីហិ, អច្ឆេហិ មហិសេហិ ច;
បសទមិគវរាហេហិ, បរិវារេត្វា វនេ វសិំ។

១១៣. “ន មំ កោចិ ឧត្តសតិ, នបិ ភាយាមិ កស្សចិ;
មេត្តាពលេនុបត្ថទ្ធោ, រមាមិ បវនេ តទា”តិ។

សុវណ្ណសាមចរិយំ តេរសមំ។

១៤. ឯករាជចរិយា

១១៤. “បុនាបរំ យទា ហោមិ, ឯករាជាតិ វិស្សុតោ;
បរមំ សីលំ អធិដ្ឋាយ, បសាសាមិ មហាមហឹ។

១១៥. “ទស កុសលកម្មបថេ, វត្តាមិ អនវសេសតោ;
ចតូហិ សង្គហវត្ថូហិ, សង្គណ្ហាមិ [សង្គហាមិ (ក.)] មហាជនំ។

១១៦. “ឯវំ មេ អប្បមត្តស្ស, ឥធ លោកេ បរត្ថ ច;
ទព្ពសេនោ ឧបគន្ត្វា, អច្ឆិន្ទន្តោ បុរំ មម។

១១៧. “រាជូបជីវេ និគមេ, សពលដ្ឋេ សរដ្ឋកេ;
សព្ពំ ហត្ថគតំ កត្វា, កាសុយា និខណី មមំ។

១១៨. “អមច្ចមណ្ឌលំ រជ្ជំ, ផីតំ អន្តេបុរំ មម;
អច្ឆិន្ទិត្វាន គហិតំ, បិយំ បុត្តំវ បស្សហំ;

មេត្តាយ មេ សមោ នត្ថិ, ឯសា មេ មេត្តាបារមី”តិ។

ឯករាជចរិយំ ចុទ្ទសមំ។

១៥. មហាលោមហំសចរិយា

១១៩. “សុសានេ សេយ្យំ កប្បេមិ, ឆវដ្ឋិកំ ឧបនិធាយហំ;
គាមមណ្ឌលា [គោមណ្ឌលា (សី.), គាមមណ្ឌលា (ស្យា.)] ឧបាគន្ត្វា, រូបំ ទស្សេន្តិនប្បកំ។

១២០. “អបរេ គន្ធមាលញ្ច, ភោជនំ វិវិធំ ពហុំ;
ឧបាយនានូបនេន្តិ, ហដ្ឋា សំវិគ្គមានសា។

១២១. “យេ មេ ទុក្ខំ ឧបហរន្តិ, យេ ច ទេន្តិ សុខំ មម;
សព្ពេសំ សមកោ ហោមិ, ទយា កោបោ ន វិជ្ជតិ។

១២២. “សុខទុក្ខេ តុលាភូតោ, យសេសុ អយសេសុ ច;
សព្ពត្ថ សមកោ ហោមិ, ឯសា មេ ឧបេក្ខាបារមី”តិ។

មហាលោមហំសចរិយំ បន្នរសមំ។

យុធញ្ជយវគ្គោ តតិយោ។

តស្សុទ្ទានំ –

យុធញ្ជយោ សោមនស្សោ, អយោឃរភិសេន ច;
សោណនន្ទោ មូគបក្ខោ, កបិរាជា សច្ចសវ្ហយោ។

វដ្ដកោ មច្ឆរាជា ច, កណ្ហទីបាយនោ ឥសិ;
សុតសោមោ បុន អាសី [អាសិ (ស្យា.)], សាមោ ច ឯករាជហុ;
ឧបេក្ខាបារមី អាសិ, ឥតិ វុត្ថំ [វុត្តំ (សព្ពត្ថ) អដ្ឋកថា ឱលោកេតព្ពា] មហេសិនា។

ឯវំ ពហុព្ពិធំ ទុក្ខំ, សម្បត្តី ច ពហុព្ពិធា [សម្បត្តិ ច ពហុវិធា (សី.), សម្បត្តី ច ពហុវិធំ (ក.)];
ភវាភវេ អនុភវិត្វា, បត្តោ សម្ពោធិមុត្តមំ។

ទត្វា ទាតព្ពកំ ទានំ, សីលំ បូរេត្វា អសេសតោ;

នេក្ខម្មេ បារមី គន្ត្វា, បត្តោ សម្ពោធិមុត្តមំ។

បណ្ឌិតេ បរិបុច្ឆិត្វា, វីរិយំ កត្វាន មុត្តមំ;
ខន្តិយា បារមី គន្ត្វា, បត្តោ សម្ពោធិមុត្តមំ។

កត្វា ទឡ្ហមធិដ្ឋានំ, សច្ចវាចានុរក្ខិយ;
មេត្តាយ បារមី គន្ត្វា, បត្តោ សម្ពោធិមុត្តមំ។

លាភាលាភេ យសាយសេ, សម្មាននាវមាននេ;
សព្វត្ថ សមកោ ហុត្វា, បត្តោ សម្ពោធិមុត្តមំ។

កោសជ្ជំ ភយតោ ទិស្វា, វីរិយារម្ភញ្ច ខេមតោ;
អារទ្ធវីរិយា ហោថ, ឯសា ពុទ្ធានុសាសនី។

វិវាទំ ភយតោ ទិស្វា, អវិវាទញ្ច ខេមតោ;
សមគ្គា សខិលា ហោថ, ឯសា ពុទ្ធានុសាសនី។

បមាទំ ភយតោ ទិស្វា, អប្បមាទញ្ច ខេមតោ;
ភាវេថដ្ឋង្គិកំ មគ្គំ, ឯសា ពុទ្ធានុសាសនី។

ឥត្ថំ សុទំ ភគវា អត្តនោ បុព្ពចរិយំ សម្ភាវយមានោ ពុទ្ធាបទានិយំ នាម ធម្មបរិយាយំ អភាសិត្ថាតិ។

ចរិយាបិដកំ និដ្ឋិតំ។